

Výročná správa za rok 2015

Spoločnosť pre ochranu netopierov na Slovensku

Úvod

Členovia SON v roku 2015 pokračovali v realizácii každoročne vykonávaných aktivít, akými sú napr. Noci netopierov, rôzne akcie pre verejnosť, sčítanie netopierov na zimoviskách, starostlivosť o letné kolónie v podkroviach. Taktiež pokračoval monitoring pre Daphne v rámci Operačného programu Životné prostredie. Výnimočnou aktivitou bolo mapovanie netopierov lesných biotopov pre NP Muránska planina. Snahou bolo tiež získanie nových projektov. Oproti minulému roku mali členovia možnosť podať a realizovať Malé členské projekty.

Projekty 2015

„Príprava a zavedenie monitoringu biotopov a druhov a zlepšenie prístupnosti informácií verejnosti“

Pokračovanie participácie na projektových aktivitách. Údaje z monitoringu boli nahraté do databázy KIMS. Viac informácií o projekte, konkrétne metodiky mapovania jednotlivých typov biotopov a druhov a lokalizáciu jednotlivých TML je možné nájsť na projektovej webstránke <http://monitoring.daphne.sk/>. Súčasťou ukončenia projektu bola záverečná projektová konferencia, ktorej boli zástupcovia SON aktívnymi účastníkmi. Tento projekt bol spolufinancovaný z Európskeho fondu pre regionálny rozvoj v rámci Operačného programu Životné prostredie.

„Vypracovanie pilotného programu starostlivosti o NP Veľká Fatra, NP Muránska planina a CHKO Cerová vrchovina v súlade s prehodnocovaním chránených území“

Nositeľom a koordinátorom projektu bola Štátna ochrana prírody (ŠOP SR). Viacerí členovia SON sa na dohodu o vykonaní práce zapojili do mapovania lesných druhov netopierov v NP Muránska planina a čiastočne aj v jeho ochrannom pásme. Metódou odchytovej a detektoringu v lesných biotopoch a v ich bezprostrednom okolí boli získané tisíce výskytových dát netopierov. Po 10-tich rokoch bol opätovne doložený výskyt raniaka obrovského (*Nyctalus lasiopterus*). Údaje slúžili ako podklad k vypracovaniu programu starostlivosti o predmetné územie. Tento projekt bol spolufinancovaný z Európskeho fondu pre regionálny rozvoj v rámci Operačného programu Životné prostredie.

„Ohrozené netopiere a konflikty s obyvateľstvom – praktické riešenia s pomocou dobrovoľníkov“

ENVIRONMENTÁLNY FOND

Oblasť: Environmentálna výchova, vzdelávanie a propagácia

Stav projektu: „podaný“

Výsledok rozhodovacieho procesu: „neschválený“

Rozpočet: 35 000 EUR

Stručný popis projektu:

Projekt sa zameriava na aktuálnu problematiku environmentálneho povedomia verejnosti vo vzťahu k ochrane netopierov, s ktorými ľudia nezriedka prichádzajú do styku. Ľudia majú z netopierov strach, považujú ich za nepotrebné, preto nemajú zábrany im ublížiť alebo ich odstrániť zo svojho okolia. V opačnom prípade - keď má bežný človek záujem netopierovi pomôcť, zväčša nevie, ako na to. Ročne rieši SON desiatky prípadov elektronického či telefonického odborného poradenstva mesačne, pričom neustále zodpovedá ľuďom základné otázky. Napriek aktívnemu prístupu pracovníkov ŠOP SR riešiť problematiku záchranu a rehabilitácie zranených živočíchov sú členovia SON často kontaktovaní s prosbami verejnosti o fyzickú pomoc. Jedná sa o desiatky prípadov ročne, kedy je potrebné vycestovať, prevziať a rehabilitovať živočícha, ktorý z nejakých dôvodov nie je dočasne schopný v prirodzenom prostredí prežiť. Je badateľné, že verejnosť nie je dostatočne informovaná o praktikách, akými má postupovať pri záchrane zraneného netopiera. Nezriedka sa stretáme s prípadmi zbytočných úhynov. Organizácii však v súčasnosti chýba základné vybavenie na dočasnú či trvalú rehabilitáciu, pracovníci nemajú možnosť umiestniť živočícha a zabezpečiť starostlivosť tak, aby poškodenému boli vytvorené stabilné podmienky rehabilitácie. Nakoľko netopiere patria do skupiny živočíchov so špecifickými nárokmi na prostredie (vlhkosť, teplota, potrava, spôsob kŕmenia a pod.), vo väčšine prípadov jedince nie je možné umiestniť ani do existujúcich veterinárnych staníc. Celková situácia popísanej problematiky bola doposiaľ riešená minimálne, väčšinou nesystematicky a svojpomocne, čo v súčasnej situácii nie je postačujúce. Každá odborná organizácia komunikujúca s verejnosťou by mala mať potrebné personálne a materiálne zabezpečenie, aby bola schopná činnosť vo svojej náplni úspešne realizovať a pozitívne sa prezentovať. Ak sa jedná o prípady problematického výskytu či nálezu zranených netopierov, ľudia od ochranárov očakávajú aktívny prístup a úspešnú záchranu zranených živočíchov. Aktívny prístup k riešeniu prípadov nálezu zranených živočíchov a ich úspešné riešenie je nástrojom k zvýšeniu environmentálneho povedomia verejnosti.

„LIFEBATS_SK“ – pracovný názov

LIFE+

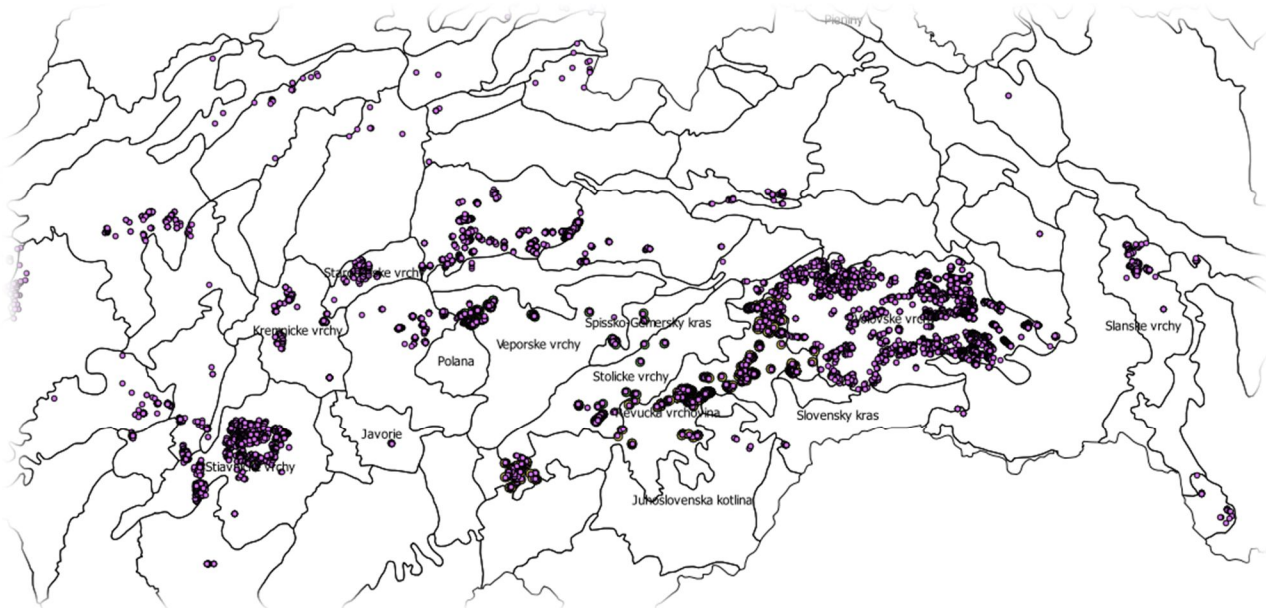
Oblasť: LIFE+ Biodiverzita

Stav projektu: „rozpracovaný, nepodaný“. Plánovaným koordinujúcim príjemcom či partnerom boli Rudné bane, š. p. – subjekt schopný zabezpečiť kofinancovanie LIFE projektu. V priebehu rokovaní o cieľoch a aktivitách projektu Ministerstvo hospodárstva vyhlásilo podnik do likvidácie v 2017. V súčasnosti je činnosť Rudných baní predĺžená do roku 2019, avšak podnik sa nemôže zúčastňovať projektov.

Stručný popis projektu:

Projekt je založený na riešení problému ochrany netopierov v starých bankských dielach. Staré bankské diela sú záťažou a bezpečnostným rizikom pre miestne komunity, preto je z ich strany vytváraný tlak na riešenie tohto problému. Banská legislatíva rieši túto situáciu likvidáciou objektov (asanáciou). Problematike evidencie bankských diel a zabezpečenia ich likvidácie sa venuje niekoľko štátnych organizácií a firiem. Staré bankské diela majú v podmienkach Slovenska zároveň veľký dopad na biodiverzitu – ako pozitívny, tak i negatívny. Sú dôležitým miestom pre

život rôznych skupín organizmov – zo zástupcov hmyzu napr. zimujúce motýle, blanokridlovce, pavúky, viaceré druhy obožživelníkov s prevládajúcim výskytom salamandry škvrnatej a v neposlednom rade cicavce (mačka divá, jazvec, liška, hlodavce a netopiere). Najvýraznejšou skupinou sú netopiere a v ich prípade ide o naozaj dôležitý biotop – významný z hľadiska zimovania, reprodukcie a tiež veľmi významný ako miesto vzájomnej komunikácie a miesto, kde dochádza k páreniu. Viacero druhov začalo využívať tieto priestory a veľká časť ich populácie je na tieto priestory životne naviazaná. Mnoho významných zimovísk či reprodukčných kolónií netopierov sa nachádza práve v starých banských dielach. Zabezpečeniu ochrany a riešeniu problémov s výskytom netopierov sa venuje Štátna ochrana prírody SR a Spoločnosť na ochranu netopierov na Slovensku (SON). Prítomnosť netopierov v banských dielach komplikuje proces riešenia environmentálnej záťaže prostredia komunit žijúcich v banských oblastiach. Táto skupina živočíchov je prísne chránená našou a medzinárodnou legislatívou. Zároveň sú netopiere predmetom výskumu vedeckých inštitúcií a univerzít.

Plánované projektové územie – vybrané banské oblasti Slovenska

Malé členské projekty 2015

1)Názov projektu: **Upratané pre kostolné „myši“**

Realizátor: Eva Stanková

Spoluriešitelia: Ivana Labudíková, Ján Veselý, Michal Veselý, Tomáš Flajs

Hlavným cieľom projektu bolo prispieť k ochrane podkrovných druhov netopierov prostredníctvom manažmentových opatrení v ich biotopoch. Zámerom aktivít bolo zároveň zníženie rizika zániku letnej kolónie netopierov, zlepšenie komunikácie so správcami budov s netopiermi, ale aj podpora zapojenia dobrovoľníkov do terénnych ochranných aktivít. Konštatujeme, že ciele projektu sa nám podarilo naplniť a predpokladáme priaznivý efekt pre populácie netopierov. Okrem nových dobrovoľníkov sa vďaka projektu zapojili aj štátne organizácie (ŠOP SR - Správa NAPANT, Správa CHKO Strážovské vrchy, SSJ).

2)Názov projektu: **Cinkajúci netopier (monitoring večernice pestrej)**

Realizátor: Michal Noga

Spoluriešitelia: Katarína Ambrózyová

Projekt zameraný na sledovanie akustickej aktivity druhu (kontinuálne nahrávanie a plošný monitoring vybraných oblastí) v jesennej časti roka, ako i monitoring (transekty, odchty) počas

reprodukčného obdobia. Transekty realizované v prirodzenom prostredí (skalné steny) a i v človekom vytvorených oblastiach (lomy, urbánne prostredie). Projektovou oblasťou sú sídla Bratislava a Spišská Nová Ves a Malé Karpaty.

Medzinárodné Noci netopierov 2015

V roku 2015 členovia SON spolupracovali na 8 podujatiach v rámci tejto medzinárodnej akcie.

18. 7. 2015 – Noc netopierov Červený kláštor, realizácia Miroslav Fulín

28. 8. 2015 – Noc netopierov ZOO Košice, realizácia Ľuboš Korytár

3. 9. 2015 – Noc netopierov Martin, realizácia Juraj Žiak

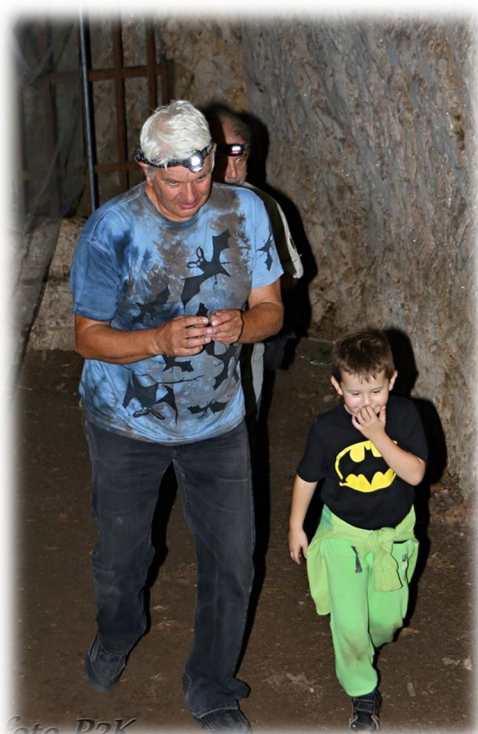
4. 9. 2015 – Noc netopierov Prešov, realizácia Milan Hrivňák

11. 9. 2015 – Noc netopierov Snina, realizácia Martin Ceľuch

12. 9. 2015 – Noc netopierov Zbojská, realizácia Denisa Löbbová

17. 9. 2015 – Noc netopierov Jasovská jaskyňa, realizácia Miroslav Fulín a Štefan Matis

18. 8. 2015 – Noc netopierov Bratislava, realizácia Blanka a Roman Lehotskí

Praktické opatrenia na ochranu netopierov v podkroviach a kostoloch

V rámci ochrany letných populácií v podkroviach boli vo roku 2015 vyčistené priestory viacerých kostolov:

10. 1. 2015 - evanjelický kostol Ratková, čistenie zorganizovala Denisa Lobbová

Aktivita bola finančne podporená skupinou chiropterológov z Nemecka. Vďaka tomuto príspevku sa nám podarilo nielen vyčistiť podkrovný priestor od guána, ale aj ošetriť drevené trámy krovu ochrannými plastovými rúrami tak, aby boli chránené pred močom a trusom od netopierov. Na realizácii aktivít sa podieľala aj Správa NP Muránska planina. Celkom bolo naplnených 50 vriec guána.

1.4. 2015 - farský kostol Sv. Martina, Hontianske Nemce, čistenie zorganizoval Peter Bačkor

V priestore veže kostola nad zvonmi sa nachádza v letnom období samičia kolónia netopierov obyčajných (*Myotis myotis/blythi*) v odhadovanej počte 1200 – 1400 jedincov. Početnosťou patrí medzi najväčšie v priestore Krupinskej planiny a Štiavnických vrchov. Celkom bolo naplnených 24 vriec guána.

13. 11. 2015 – rímskokatolícky kostol Lysá pod Makytou, čistenie zorganizovali Ivana Labudíková a Eva Stanková

Aktivita boli čiastočne podporené Malým členským projektom *Upratané pre kostolné*

„myši“. Na aktivitách spolupracovala Správa CHKO Strážovské vrchy vrátane členov dobrovoľnej stráže prírody. Celkom bolo polonaplnených 82 vriec guána.

28. 11. 2015 – kostol Dolná Mariková, čistenie zorganizovali Ivana Labudíková a Eva Stanková

Podkrovie tohto kostola využívajú až štyri druhy netopierov. Veža je pravidelne obsadzovaná kolóniou podkovára malého a to aj po veľmi šetrnej rekonštrukcii veže, ktorá vďaka vtedajšiemu správcovi farnosti Mgr. Štefanovi Gužíkovi zohľadnila aj prítomnosť netopierov v tejto časti kostola. Podkrovie nad loďou kostola poskytuje priestor pre kolóniu netopiera obyčajného, netopiera brvitého a malú kolóniu ucháča sivého. Toto podkrovie je ukázkový priestor, ktorý si vyslovene pýta manažmentový zásah v podobe vybudovania ochranných striešok a pochôdznej lávky v strede podkrovia. Zabezpečilo by sa tým lepšie a pohodlnejšie čistenie a minimalizoval by sa prepad trusu do priestoru hlavnej chrámovej lode kostola. Je to technicky pomerne nenáročné opatrenie a znamenal by veľmi efektívny zásah pre netopiere.

Aktivity boli čiastočne podporené Malým členským projektom *Upratané pre kostolné „myši“*. Na aktivitách spolupracovala Správa CHKO Strážovské vrchy.

Kostol Partizánska Lupča, čistenie zorganizovali Ivana Labudíková a Zuzana Kaliská (ŠOP SR – Správa NAPANT)

Aktivity boli čiastočne podporené Malým členským projektom *Upratané pre kostolné „myši“*. Veľmi náročné čistenie priestorov veže, s nutnosťou využitia lezeckých techník. Na aktivitách spolupracovala Správa slovenských jaskýň Liptovský Mikuláš.

Kostol, Rajec, čistenie zorganizovali Ivana Labudíková a Eva Stanková

Aktivity boli čiastočne podporené Malým členským projektom *Upratané pre kostolné „myši“*. Vyčistenie od guána a doplnenie ochranných fólií.

Kostol Fačkov, čistenie zorganizovali Ivana Labudíková a Eva Stanková

Aktivity boli čiastočne podporené Malým členským projektom *Upratané pre kostolné „myši“*.

Kostol Višňové, čistenie zorganizovali Ivana Labudíková a Eva Stanková

Aktivity boli čiastočne podporené Malým členským projektom *Upratané pre kostolné „myši“*. Vyčistenie od guána, doplnenie fólií a rozšírenie drevenej plošiny v podkroví slúžiacej na zachytenie guána.

Zámok Bytča, čistenie zorganizovali Ivana Labudíková a Eva Stanková

Aktivity boli čiastočne podporené Malým členským projektom *Upratané pre kostolné „myši“*. Vyčistenie podkrovia zámku od guána vo všetkých 4 vežičkách, realizované 2 brigády.

Kostol Horný Vadičov, čistenie zorganizovali Ivana Labudíková a Eva Stanková

Aktivity boli čiastočne podporené Malým členským projektom *Upratané pre kostolné*

„myši“.

Kostol Veľké Rovné, čistenie zorganizovali Ivana Labudíková a Eva Stanková

Aktivity boli čiastočne podporené Malým členským projektom *Upratané pre kostolné „myši“*. Vyčistenie podkrovia od guána, inštalácia drevenej plošiny v podkrovnej časti nad presbytériom, kde sa kolónia najviac zdržiava – plošina zabráni znečisteniu klenby a zjednoduší ďalšie čistenie.

Kostol (ECAV) lazy pod Makytou, čistenie zorganizovali Ivana Labudíková a Eva Stanková

Aktivity boli čiastočne podporené Malým členským projektom *Upratané pre kostolné „myši“*.

Ochrana netopierov a vtáctva v rámci rekonštrukcie a zatepl'ovania budov

Aj po ukončení LIFE projektu *„Ochrana dážďovníka tmavého a netopierov v budovách na Slovensku“* sa členovia SON v regiónoch svojej pôsobnosti venujú problematike ochrany netopierov a vtáctva v rámci rekonštrukcie a zatepl'ovania budov. Ročne je riešených niekoľko desiatok bytových domov podliehajúcich obnove a s tým súvisiace ochranné opatrenia (technické opatrenia k zachovaniu hniezdisk a úkrytov, vyst'ahovanie živočíchov, inštalácia búdok a pod.). Činnosť zahŕňa aj priebežný monitoring obsadenosti búdok ako náhradných úkrytov.

Sčítanie netopierov na zimoviskách

Na prelome januára/februára 2015 prebehlo tradičné zimné sčítanie netopierov v podzemných priestoroch v 27 orografických celkoch Slovenska na približne 230 lokalitách. Sčítanie sa koná pravidelne každý rok a vykonávajú ho členovia SON v jednotlivých regiónoch ich pôsobnosti. Výsledky budú zosumarizované v prehľade, ktorý plánujeme vydať v tlačenej forme.

Rehabilitácia zranených a dočasne hendikepovaných živočíchov

Členovia SON sa každoročne podieľajú na záchrane zranených živočíchov. Vo väčšine prípadov sme kontaktovaní zo strany verejnosti. V roku 2015 boli riešené tieto prípady prevzatia jedincov do rehabilitácie:

Druh	Počet/pohlavie	Okres	Lokalita a dátum nálezu	Rehabilitácia a vypustenie	Starostlivosť zabezpečil
<i>Nyctalus noctula</i>	78 ind. ad (30xsamec, 48xsamica)	SB	na balkóne bytového domu, Šarišské Michaľany	V držbe približne 2 mesiace, hibernácia v dom. podmienkach striedaná s prebúdzaním a prikrmovaním, vypustenie v Tornali na sídlisku 9. 4.a 14. 4., 4ind.vypustené	D. Lobbová & Správa NP Muránska planina

				v parku v Nitre 25.4.	
<i>Hirundo rustica</i>	1 ind.	RS	Vypadnutý z hniezda, Tisovec, Muránska 538, 13. 8.	Muránska Dlhá Lúka, 31. 8.	D. Lobbová, D. Csepányiová
<i>Nyctalus noctula</i>	samec	Bardejov	02.01.2015/ Bytový dom K5, nájdený na chodbe	Dokrmený, napojený a po zime vypustený	M. Ceľuch, M. Hrivňak
<i>Nyctalus noctula</i>	152 samic a 150 samcov	Šarišské Michaľany	07.01.2015/Michalská ul. 26, uviazli na balkóne, pani odcestovala, vymrzli	Dna 21.2.2015 50 ex. odnesene na SOPSR PO, 3.2.2015 cca 80 ex. odnesene D. Lobbovej. Zvyšok kŕmený a po zime vypustený	M. Ceľuch, M. Hrivňak
<i>Nyctalus noctula</i>	7 ex.	Stropkov	09.03.2015/Hlavná 31, prepadli do šachty okolo komína	Vykrmenie a hydratácia	M. Ceľuch, M. Hrivňak
<i>Barbastella barbastellus</i>	1	Bardejov	09.09.2015/Miškovského 3, sedel na stene budovy	Odchytený a vypustený	M. Ceľuch, M. Hrivňak
<i>Vespertilio murinus</i>	1	Bardejov	09.09.2015/Miškovského 3, sedel na stene budovy	Odchytený a vypustený	M. Ceľuch, M. Hrivňak
<i>Nyctalus noctula</i>	13 samic 8 samcov	Bardejov	23.11.2015/Dlhý Rad 5, nájdené za obkladom balkóna pri rekonštr.	Dokrmené, napojené a po zime vypustené	M. Ceľuch, M. Hrivňak

Rozvoj Spoločnosti pre ochranu netopierov na Slovensku

SON v roku 2015 nerealizovala žiadne spoločné podujatie pre svojich členov a sympatizantov. Počet členov oproti roku 2013 stúpol na 69. Sídlo SON je stále v Bardejove na ul. Andraščíkova 618/1, pričom taktiež využívame kanceláriu na Duklianskej ul. pre prácu sekretariátu SON v Bardejove (poštová adresa zostáva nezmenená).

Podakovanie

Podakovanie patrí hlavne všetkým členom SON za participáciu na aktivitách v rámci projektov ale aj mimo nich zameraných na ochranu a výskum netopierov.

V Bardejove

31. 1. 2016